

Туристік байламдар

Саяхаттардағы кедергілерді жеңу үшін (түсу, көтерілу, қиылыс, және т.б.), әсіресе тауға саяхат, арқан, керуен, қауіпсіздік жүйелері және түрлі түйіндер қолданылады. Кез-келген турист үшін қалай тоқу керектігін және осы немесе басқа түйіннің қайда қолданылатынын білу маңызды. Түйіндерді мақсатына қарай жіктеуге болады.

1. Диаметрі бірдей арқанды байлауға арналған түйіндер: «түзу», «тоқу», «қарсы», «күрмеу».

2. Әр түрлі диаметрлі арқанды байлауға арналған түйіндер: «академиялық» байламдар.

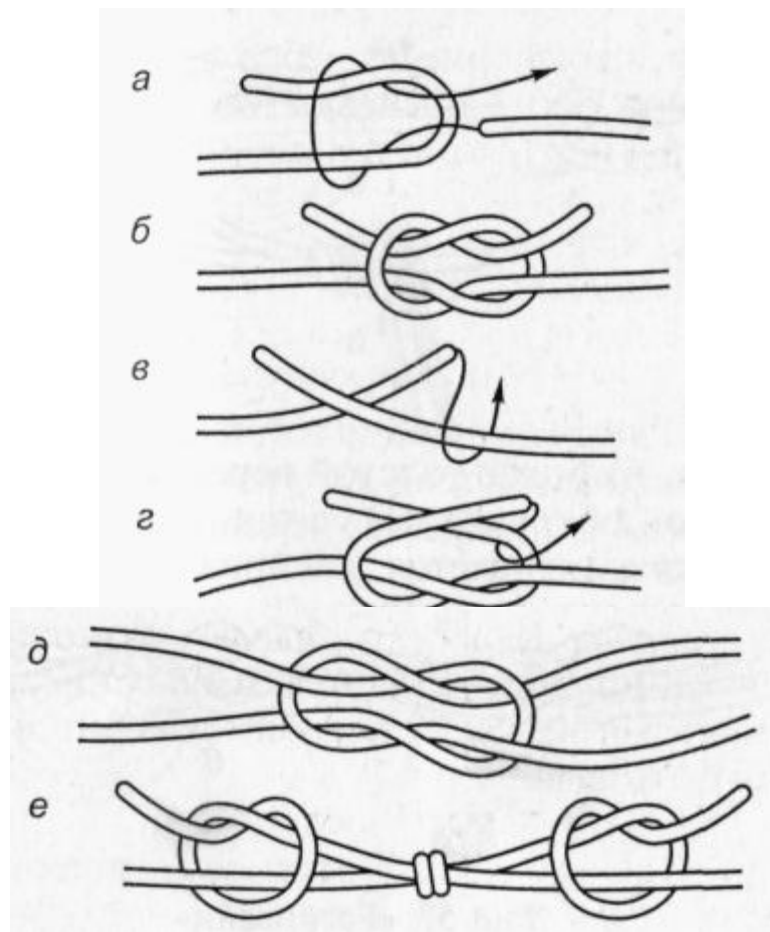
3. Белайға арналған түйіндер (қатаймайтын ілмектер): «қарапайым өткізгіш», «сегіздік», «орташа австриялық өткізгіш», «қос өткізгіш».

4. Арқанды тіректерге байлау үшін түйіндер: «мылжың», «садақ», «күрмеу».

5. Көмекші түйіндер: «ұстап алу», «күрмеу». Үзіліске арналған түйінді екі жағдайда қолдануға болады, бірақ тоқу әдістері әр түрлі болады.

«Түзу»:

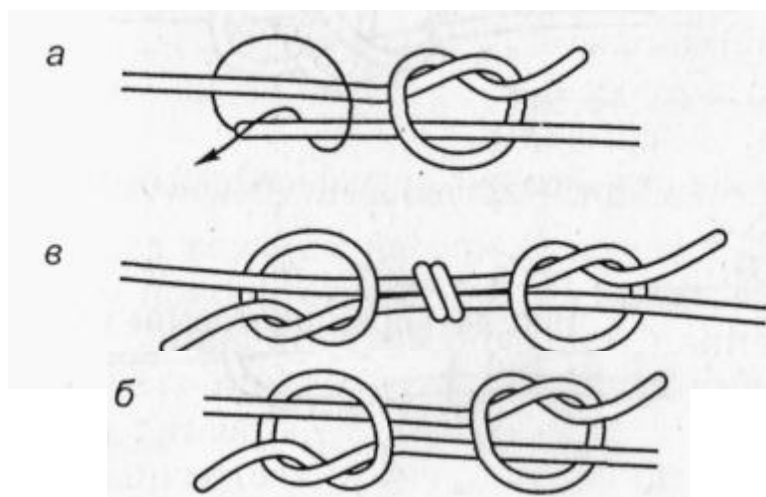
Түйінді екі жолмен тоқуға болады: 1. цикл бір арқанмен жасалады (1-сурет, а), ал екінші арқан 1-суреттегідей түйінді алу үшін қажетті бұрылыстарды жасайды. Іске қосылатын ұштардың ұзындығы 15-20 см болуы керек, осылайша басқару түйіндерін байлап қою керек (Сурет 7, е). Егер бір аяқталу ұшының жоғарғы жағында, екіншісінің төменгі жағында болса немесе керісінше болса, онда түйін қате байланған. Іске қосылған ұштар жоғарыдан немесе тек төменгі жағынан шығуы керек.

«Тікелей»

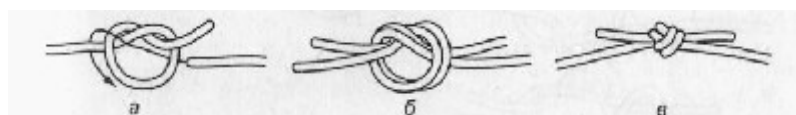
Екі арқан бір-біріне қарама-қарсы орналасқан және екі қарапайым түйін әртүрлі бағытта байланған (сурет 1, с, d). Егер түйіндер бір бағытта байланған болса, онда «әйел түйіні» алынады (1-сурет, е). Әрі қарай басқару түйіндері ұштарына байланған (Сурет 1, е).

«Тоқу» түйіні: Бірдей диаметрлі екі арқан алынады, бір-біріне қарама-қарсы қойылады, содан кейін басқару түйіні алдымен бір жағынан тоқылады (2-сурет, а), содан кейін екінші жағынан (2-сурет, б). Әрі қарай түйіндер тартылып, басқару түйіндері ұштарында байланған (Сурет 2, с).

2. «Тоқу» түйіні

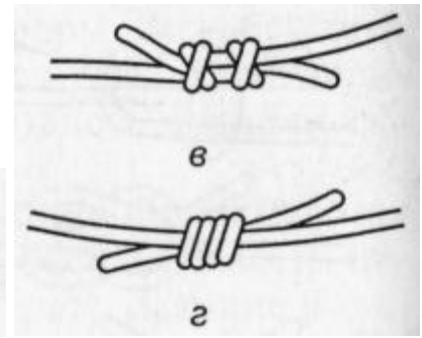
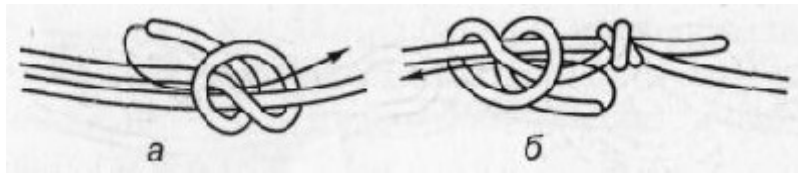
«Келе жатқан» түйін: Біз бірдей диаметрлі екі арқанды аламыз, біреуінің соңында қарапайым түйін тоқылады (3-сурет, а), содан кейін біз екінші арқанмен бірінші арқанның жүгіретін ұшына қарай қайталаймыз, осылайша ол екіге айналады және жүгіру ұштары әртүрлі бағытта шығады (3-сурет, б). ... Осыдан кейін түйін қатайтылады, басқару түйіндері әдетте сәйкес келмейді (Сурет 3, с).

3. «Келе жатқан түйін»

Жүзім торабы:

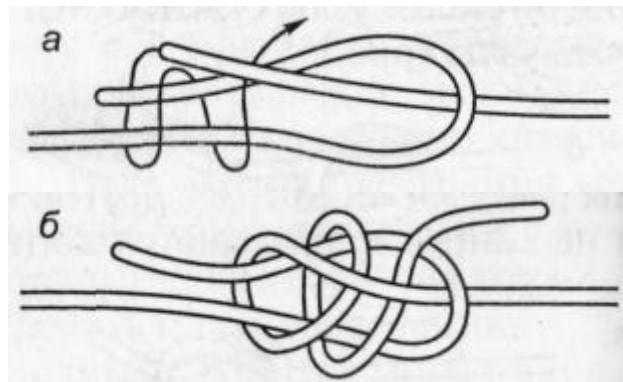
Бірдей диаметрдегі екі арқан бір-біріне қарама-қарсы орналасқан, мысалы, қос басқару түйіні бір жағына байланған секілді (4-сурет, а), содан кейін сол жақта бірдей (4-сурет, б). Түйіндер бір-біріне тартылады (4-сурет, в). Басқару түйіндері сәйкес келмейді. Түйіннің дұрыс сызылуы 4, d суретте көрсетілген.

4. «Жүзім»

«Брамскотовы» торабы:

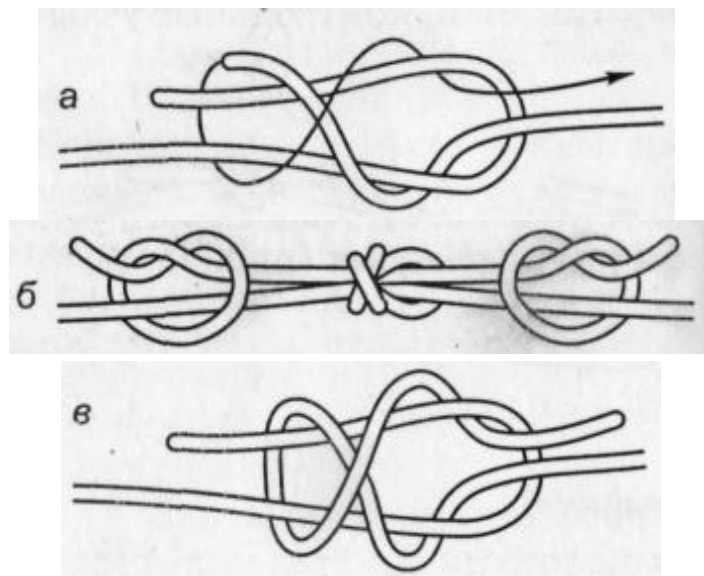
Біз әр түрлі диаметрдегі екі арқанды аламыз, қалың жіптен цикл жасаймыз және 5, а, в суреттерінде көрсетілгендей жіңішке етіп бұраймыз. Содан кейін түйін күшейтіліп, түзетіліп, бақылау ұштары екі ұшында да тоқылады (5-сурет, с).

5. «Брамшкотовы»

«Академиялық» түйін:

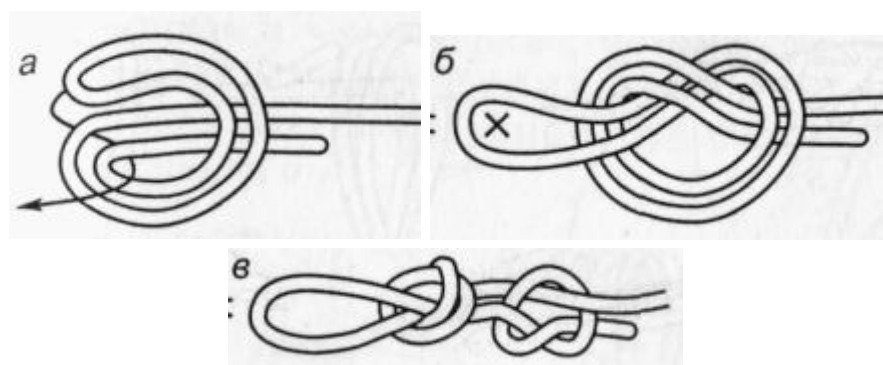
Біз әр түрлі диаметрдегі екі арқанды аламыз, циклді қалыңдаймыз және жіңішке арқанның ұшымен в, а, в суретте көрсетілгендей ілмекті бұрап аламыз. Түйін қатайтылған, түзетілген, басқару түйіндері екі ұшында да тоқылған (Сурет б, с).

6. «Академиялық»

Қарапайым өткізгіш түйін:

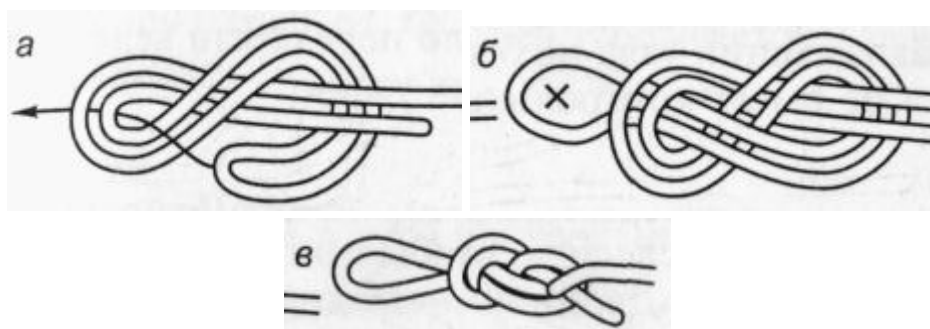
Ол бір арқанмен тоқылған, ол жартысында бүктелген және цикл жасау үшін қарапайым түйін байланған (7-сурет, а, б). Басқару торабы төменде байланған (Сурет 7, с).

7. «Қарапайым зерттеуші»

Сегізінші сурет:

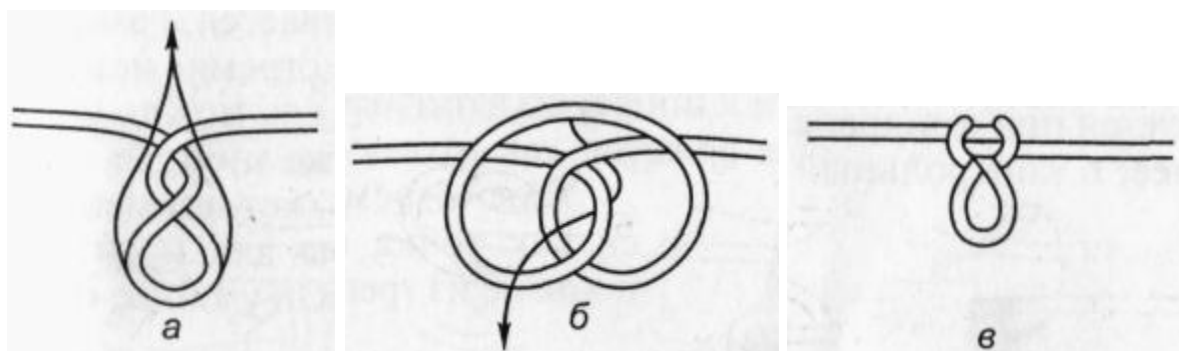
Бір арқанмен тоқылған. Ол екіге бүктеледі және сегіз санды еске түсіретін түйін соңында байланады (8-сурет, а, б). Түйін түзеледі, тартылады. Басқару түйіні сәйкес келмейді (Сурет 8, с).

8. «Сегіздік»

Орта австриялық өткізгіш түйін:

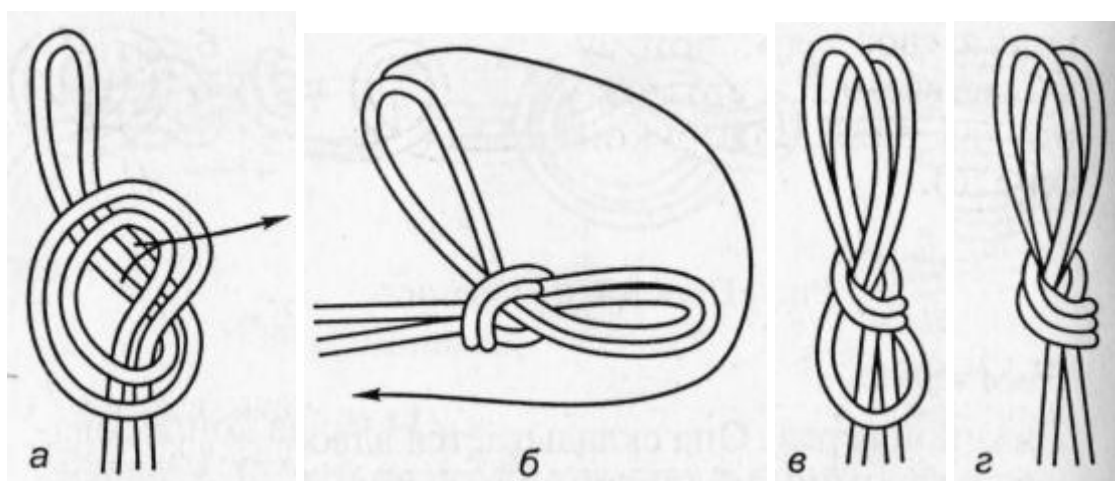
Түйін бір арқанға тоқылған. Арқанды ортаңғы жағынан алады, содан кейін оны 360° айналдыру арқылы одан сегіз фигура шығады (9-сурет, а), оның жоғарғы жағы төмен түсіп, тартылады, 9, б суреттегі жебе көрсеткендей, ілмек шығады. Дұрыс түйін алу үшін (9, с-сурет) арқанның ұштарын әртүрлі бағытта созу керек. Басқару түйіні сәйкес келмейді.

9. «Орта Австриялық гид»

Қос өткізгіш түйін немесе құйрықты құлақ:

Бір арқанға тоқу. Арқан жартылай бүктелген, оған «манека» тоқылған (10-сурет, а), тартылған (10-сурет, в) және ілмектен тартылған болса, байланған. Егер «манекен» басқа жолмен байланған жағдайда, «қос өткізгіш» түйіні жұмыс істемейді. Содан кейін төменгі ілмек, суретте көрсетілгендей, 10, в суретте көрсетілгендей, екі жоғарғы ілмектер сол арқылы өтіп, жоғарғы ілмектер арқылы түйінге тартылады (10, в-сурет).

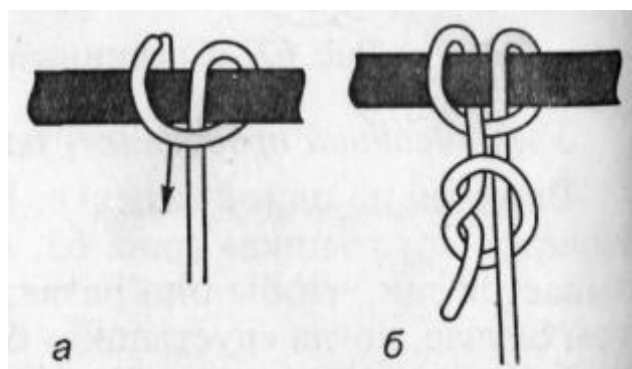
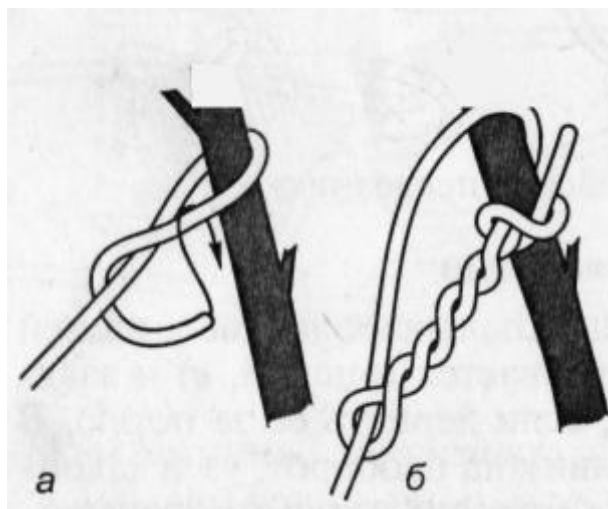
10. «Қос өткізгіш»

Тиісті байланған түйін 10 суретте көрсетілген, d. Түйін байлаған кезде арқандардың қабаттасып қалмауын қадағалаңыз. «Қос өткізгіштің» басқару түйіндері жоқ.

Түйін:

Түйін тірек айналасында бір арқанмен тоқылған. Қолдау алдымен арқанды байлау үшін қызмет ететін жүгіруге, содан кейін турист тікелей пайдаланатын оның ұшына жатады (11-сурет, а). Әрі қарай арқанның соңы

жұмыс соңына бірнеше айналым жасайды (кем дегенде үш) және басқару түйіні байланған (11-сурет, б). Содан кейін түйін тығыздалады.

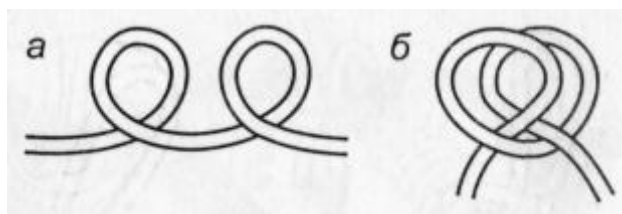
11. «Тұншықтыру»

Үздіксіз түйін:

Түйін тіректің айналасындағы арқанның бір ұшымен түйінделген. Арқанның жүгіретін шеті тірекке оралып, содан кейін 12, а-суретте көрсетілгендей тоқылған. Осыдан кейін түйін күшейтіліп, басқару түйінімен бекітіледі (Сурет 12, б). Егер тірекке бекіту кезінде үзік түйін қолданылса, оны мүмкіндігінше мықтап бұрап, басқару түйінін тірекке мүмкіндігінше жақын етіп байлап қою керек.

«Күрмеу»

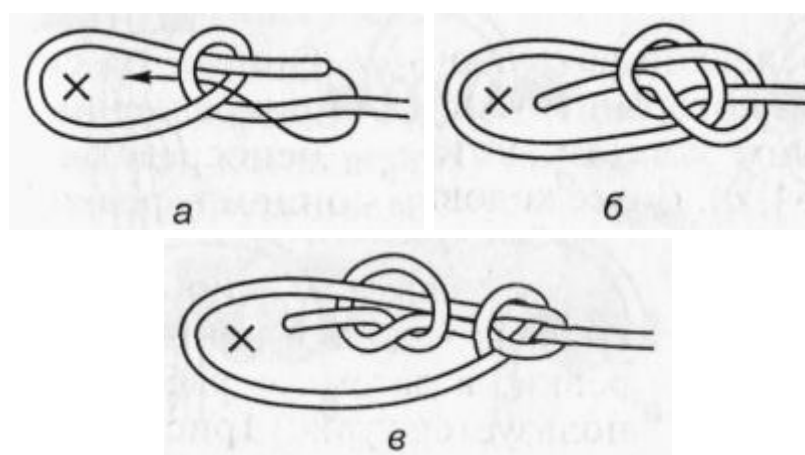
Үзіліске арналған түйінді жарықтардан шыққан кезде аяқтың толқыны ретінде пайдалануға болады. Бұл «бағыттаушыға» және «сегіздік суретке» қарағанда ыңғайлы, себебі оны шешіп алу оңай және оны бір қолыңызбен байлап қоюға болады (Сурет 13, а, б).

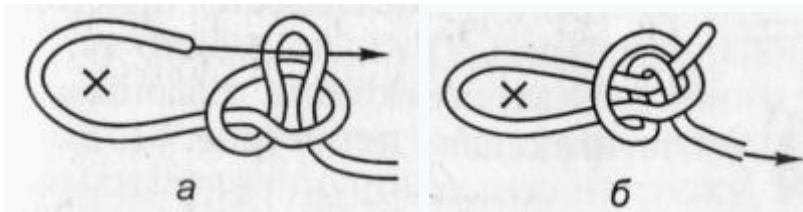

«Күрмеу»

Боулин түйіні:

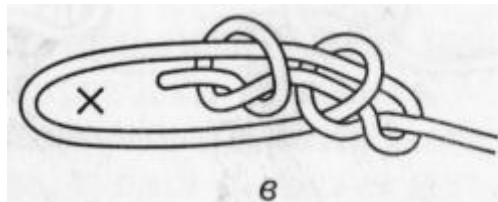
Тіректің айналасындағы арқанның бір ұшымен тоқылған. Арқанның шетінен қажетті қашықтыққа шығып, арқанды сағат тілінің бағытымен 180° бұрап ілмек жасаңыз, содан кейін тірек жүгіретін ұшымен қоршалған (суретте крест көрсетілген) және соңы қалыптасқан ілмекке бұралған (14-сурет, а). Келесі әрекет: жұмысшы арқанның аяқталатын бөлігі қоршалып, артқы жағынан ілмекке бұралған (14-сурет, б). Түйін қатайып, басқару түйіні байланған (Сурет 14, с).

«Боулинг»

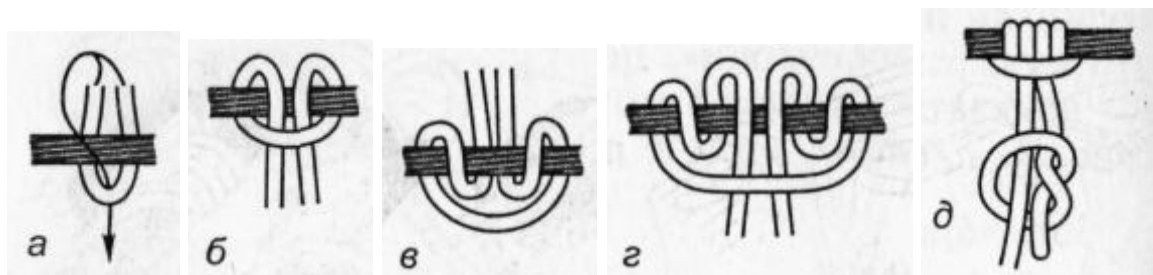
Боулингті манекені қолдана отырып, басқа жолмен байлауға болады. Мұны істеу үшін циклдың орнына «манекен» байлап қойыңыз, осылайша шассидің артында емес, жұмыс кезінде тартылған кезде босатылады. Қолдау аяқталатын ұшпен қоршалған (Сурет 15, а). Содан кейін ол «манекенің» ілмегіне өткізіледі, ал жұмыс соңы тартылған кезде «манекенің» циклі жүгіретін ұшымен бірге түйіннен өтеді (15-сурет, б). Алынған иілу түйінінде басқару түйінін байлау ғана қалады (Сурет 15, с).

«Боулинг» «манекенмен»

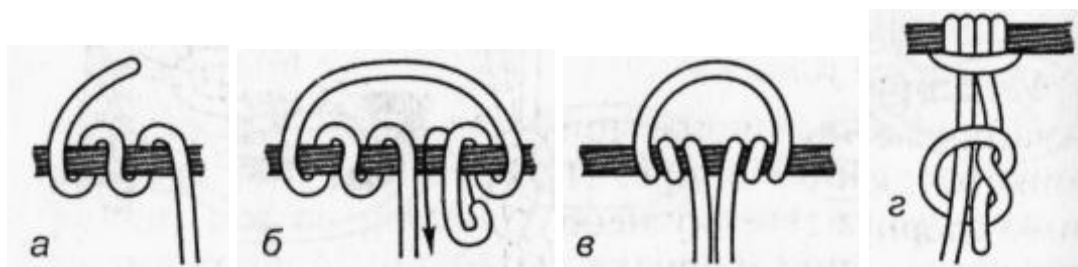
Түйін:

Түйін негізгі арқанға (диаметрі 10-12 мм) қайтадан сыммен (6 мм) байланған. Рекорд жартылай бүктелген, оның айналасында арқан тартылған (16-сурет, а, б). Содан кейін операция қайталанады (16-сурет, с, d). Осыдан кейін түйін қатайтылып, түзетіліп, басқару түйіні байланған (16-сурет, е). Егер қайта сым бұрын «санауыш» немесе «жүзім» түйінімен ілулі болса, басқару түйіні қажет емес.

16. «Ұстау» түйіні.

Кейде «ұстап алу» түйіні қайтадан сымның бір ұшымен байланады. Арқан сымның бір ұшымен бір бағытта, содан кейін екінші жағынан бұралған (17-сурет, а, б, с). Содан кейін түйін қатайтылып, түзетіліп, бақылау түйінімен бекітілуі керек (Сурет 17, d).

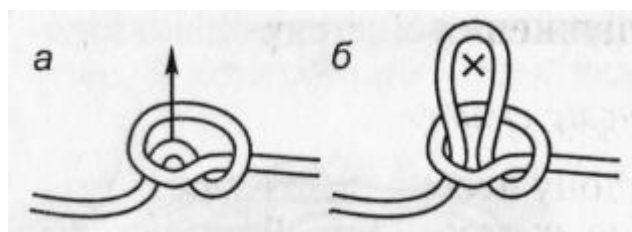

17. «Ұстау» түйіні бір ұшында.

Қосымша түйіндер:

Күлкі түйіні:

Бұл түйінді байламды және қос өткізгіш түйіндерді байлаған кезде немесе тәуелсіз түйін ретінде қолдануға болады (мысалы, рюкзактың жоғарғы жағын тарту кезінде). Ол ұштарын әртүрлі бағытта тарту арқылы тез және оңай шешіледі.

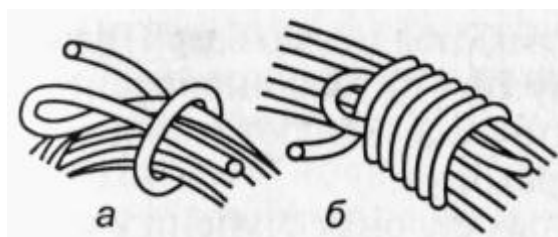

18. «Аңқау».

Тоқу әдісі. Арқанды ортаңғы жағынан алады және қарапайым түйін байланады (18-сурет, а), бірақ ұштарын қатайтудың орнына тартқыш ілмек жасалады (18-сурет, б).

«Таңбалау» бөлімі:

Бұл түйін арқанды оралғаннан кейін байлау үшін қолданылады (19-сурет).

19. «Таңбалау» бөлімі.

Бахманның түйіні:

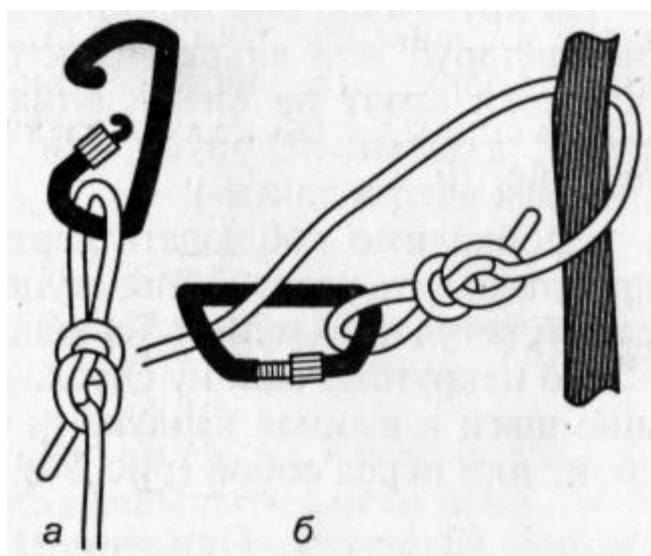
20. «Бачманның түйіні».

Түйін - бұл «ұстап алудың» бір түрі және оны сол мақсатта қолдануға болады. Автокөліктің көмегімен түйінді төмен және жоғары қарай бағыттауға болады, ал өткір соққымен түйін қатайтылады. Жүктемені алып тастағаннан кейін оны оңай шешеді.

Қайта қосу сымы карабинерге түседі (20-сурет, а), карабинер ашық кезде 3-4 бұрылыс жасалады (20-сурет, б), содан кейін карабинердің муфтасы бұралып, түйін түзетіліп, қатайтылады (Сурет 20, в).

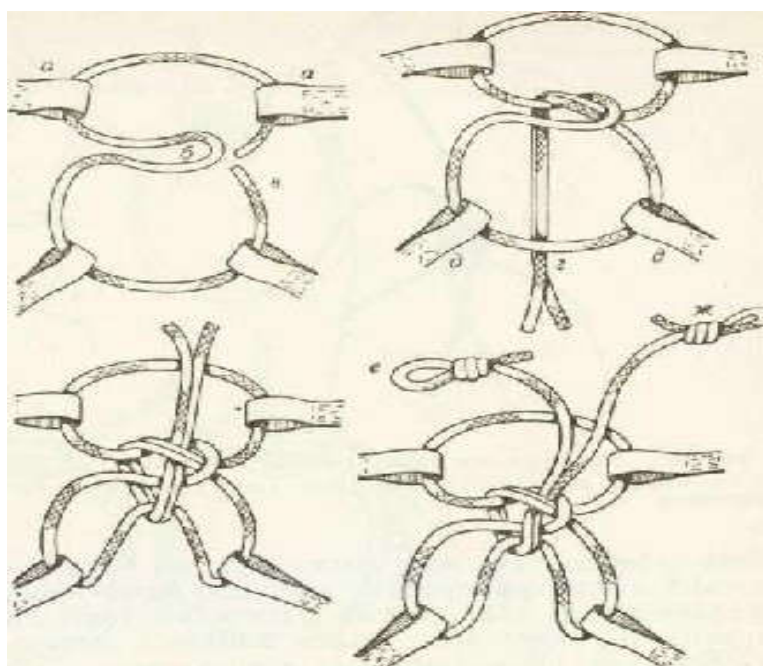
«Карабинер шұңқыры»:

Торап арқанды тірекке байлау үшін қолданылады. Арқанды түсуден кейін алу керек болған кезде қолданылады, мысалы. Арқанның соңында «сегіздік фигура» байланған, оған карабинер тартылған (21-сурет, а), содан кейін арқан тірекке оралып, ал керуендеткіш арқанның жұмыс (жүктеу) ұшына кесілген. Карабинердің жеңі бұралып, түйін қатайтылған (21-сурет, б).

21. «Карабинер шұңқыры».

«Қос боулинг»:

22-сурет. Қауіпсіздік жүйесінің бөліктерін қос тізе түйінімен қосу: а - кеудеге арналған ілмектер; b - бастапқы цикл; с - арқанның бұл бөлігі кемінде 2 м болуы керек; d - арқанның астыңғы жіптің астына ілгек ілмектерінен өтетін; d - беседкалық ілмек; е - люстра ілмекінің ұзындығы 1,1 м; g - тізбектің ұзындығы 1,7 м